

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วพบพุทธศาสนานะ เราก็หวังฟังพุทธศาสนา แล้วเวลาทางโลก เรามาจากโลก เราเกิดจากโลก คนเกิดเกิดจากกรรมทั้งหมด ขณะเกิดจากกรรมขึ้นมา นะ สิทธิมนุษยชนต้องเสมอภาค เกิดเป็นมนุษย์ต้องเสมอภาค เราคิดกันว่าเกิดเป็นมนุษย์ต้องเสมอภาคไง แล้วต้องทำได้เหมือนกัน แต่จริงๆ แล้วมันไม่เหมือนกัน มันไม่เหมือนกันเพราะอะไร

เพราะว่าเราเกิดเป็นมนุษย์นี่อริยทรัพย์ ทรัพย์เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นะ นี่จิตวิญญาณมันเกิด ปฏิสนธิจิตเกิดในไข่ แต่ถ้าไม่มีปฏิสนธิจิตมาเกิด ไข่ เห็นไหม ผู้ที่เป็นหมันมีไข่มีสเปิร์มเหมือนกัน ทำไมไม่เกิดเป็นมนุษย์ มันต้องมีจิตปฏิสนธิ แล้วเขาทำก็พอกัน เห็นไหม เขาทำกัน นิวเคลียสเขาต้องใช้ไฟ มันก็ต้องมีปฏิสนธิ ไอ้ตัวจิตปฏิสนธินี้มันต่างๆ กันมา กรรมนี้มันมีอดีตมา ไม่อย่างนั้นเราจะมาเกิดเป็นมนุษย์นี้ได้ยังไง

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ทำไมคนมีเขาวัวปัญญา เช่น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันสะท้อนใจนะ สะท้อนใจจนแบบไม่ครองราชย์ ไม่สถาปนาเป็นกษัตริย์ อีก ๗ วันจะได้สถาปนาเป็นกษัตริย์อยู่แล้ว เห็นไหม นี่เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันสะท้อนหัวใจ สะท้อนว่าเราก็ต้องเป็นอย่างนี้แหละ ในชีวิตของเราถ้าเราเป็นกษัตริย์ไปเราก็ต้องตายฟรีไง เกิด แก่ เจ็บ ตาย มันก็ต้องตายไป เห็นไหม ถึงออกเลย ออกบวชแล้วค้นคว้า เห็นไหม เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย

แต่เราเนะเวลาถูกเราเกิดมาในสังคมของเรานี้ อู๊ย! เราจะมีความสุขมาก จะมีคนสืบทอดสกุล เห็นไหม แต่ในธรรมะนะ มันสืบทอดความรับผิดชอบ เราต้องรับผิดชอบไป เพราะเราเกิดมาในตระกูลเราต้องรักษาของเรา นี่ความรับผิดชอบเป็นทุกข์ใหม่ มันเป็นทุกข์นะ ถ้าเราเป็นทุกข์มันต้องย้อนกลับไป

นี่เวลากรรม เวลาเรื่องของกรรม บุญเพ็นิวาสนุสติญาณ กรรมนี้มันมีที่มาที่ไป แล้วนี่ปัจจุบันธรรมนะ ถ้าไม่ได้แก้ไขใช้ใหม่จะเป็นจุดอุปาทาน มันจะเป็นอนาคตไป อดีตอนาคตแก้ก็ไม่ได้ มันต้องเป็นปัจจุบัน แต่ปัจจุบันของใครล่ะ ถ้าในปัจจุบันนี้เราจะเห็นนะ ใช้ ชีวิตเราเกิดมานี้ เห็นใหม่ ความรับผิดชอบของเรามี ทุกอย่างเป็นหน้าที่ของเรา ทำไมคนอื่นเขาเกิดมาแล้วเขาอดมสมบูรณ์ล่ะ ความอดมสมบูรณ์ เช่น เราไปโรงพยาบาล ถ้าโรงพยาบาลไม่มีแพทย์ ไม่มียา โรงพยาบาลมีแต่ตึกมีแต่โครงสร้างนะ ถ้าโครงสร้างมันมีอะไร เกิดเป็นมนุษย์นะเป็นอย่างไร

แต่ถ้าเขาเกิดมาเขามีบุญกุศลนะ ไปโรงพยาบาลมีตึก มีหมอ มียา แล้วเราก็ผลิตเพลินในชีวิตนั้น เหมือนกับเราเกิดมาประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งหมดเลย มันก็ตายเปล่าเหมือนกัน แต่เราเกิดมาแล้ว เห็นใหม่ เราไปในโรงพยาบาลด้วย มีตึก มียา มีหมอ แต่เรามีความสังเวชด้วย เรามีความสังเวชนะ มันสะท้อนใจเราเข้ามานะ ความสังเวชนะ ปลงกรรมสังเวช เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวสวน เห็นใหม่ เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย นี่มันปลงกรรมสังเวช ถ้ามันปลงกรรมสังเวชนะ มันระลึกถึงความรู้สึกของเรา ถ้ามันควบคุมความรู้สึกของเรา ความรู้สึกของเรามันจะบริหารสิ่งที่ดีงามไป

นี่บุญกุศล บาปอกุศล มันตกผลึกลงที่ใจ สิ่งที่เกิดมานี้เราเกิดขึ้นมาจากบุญกุศล บุญกุศลพาให้เราเกิดมานะ เราเกิดมานี้ นี่เวลาทางวิทยาศาสตร์ เห็นใหม่ สิทธิมนุษยชน ต้องมีเสมอภาค พอเสมอภาค แล้วเวลาเสมอภาค มันเสมอภาคด้วยความรู้สึกความคิดที่พยายามจะบริหารจัดการมัน แต่บริหารจัดการมันโดยวิทยาศาสตร์ โดยโลก เห็นใหม่

แต่ถ้าโดยธรรม ความเป็นไปของจิตแต่ละดวงมันไม่เหมือนกัน ความรู้สึกของจิตแต่ละดวงไม่เหมือนกัน กรรมของเขาแต่ละดวงไม่เหมือนกัน กรรมของเขาหายเขาจะหายของเขา เขาจะคิดไม่ออก เขาจะมองไม่เห็น เขาจะไม่รู้สิ่งต่างๆ ในความรู้สึกของเรา เรานี้จิตเราละเอียดอ่อนกว่า ปัญญาของเรามีคุณภาพมากกว่า เราพยายามชี้แนะเขาเห็นใหม่ ทางวิทยาศาสตร์บอกว่า เป็นเพราะสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่ดีแล้วคนจะดี ในสิ่งแวดล้อมนี้มันมีผล แต่ถ้าคนกรรมมันมีสภาวะแบบนั้น อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีๆ ทำไมคนประพฤตีสั่งที่ไม่ดีล่ะ สิ่งแวดล้อมที่ดีคนประพฤตีสั่งดีก็มี คนประพฤตีสั่งดีก็มี ใน

สิ่งแวดลอมที่ดีนะ ในสิ่งแวดลอมที่ไม่ดีคนที่ประพฤติเลวก็มี คนที่ประพฤติดีก็มี มันมาจากจิตใจ มันมาจากความรู้สึก มาจากบุญกุศล

เพราะถ้าจิตมีบุญกุศลนะ เขาก็จะมีจุดยืนของเขา สิ่งแวดลอมที่ไม่ดีชักนำขนาดไหนเขาก็มีจุดยืนของเขา ไอ้จุดยืนนี้ตรงนี้เป็นต้นทุน ต้นทุนของจิต ต้นทุนของความรูสึก แล้วเวลาเราเกิดมาในบุญกุศล เราเกิดมาในครอบครัวของเรา ถ้าเรามีต้นทุนอันนี้บุญกุศลส่งมา แล้วถ้าต้นทุนมันไม่ดี สิ่งแวดลอมที่ดีแล้วเขาไม่ตามสิ่งแวดลอมของเรา แล้วทำไมจิตดวงเดียนี้เดี่ยวดิเดี่ยวไม่ดีละ เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกมาบวชแล้วค้นคว้าประพฤติปฏิบัติ บอกสิ่งที่น่ากลัวที่สุดคือกิเลสนะ กิเลสในหัวใจของเราน่ากลัวมาก นี่ถ้ามันถึงคราววาระเราจะมองภาพสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีมากเลย เวลามันเบื้อหน้าย นี่เราอยู่กับครูบาอาจารย์มา เห็นไหม อยู่กับหลวงตามา ท่านถึงบอกว่าให้ตื่นตัวตลอดเวลา ให้เราตื่นตัว เห็นไหม คุณติ การกระทำที่ให้กระฉับกระเฉงให้เราตื่นตัวตลอดเวลา เพราะไม่ให้กิเลสมันเกาะทันใจ กิเลสมันจะเกาะไปกับจิต ทั้งๆ ที่มันเป็นอนุสัย

คำว่า “อนุสัย” เหมือนผลไม้ที่มันคง ผลไม้ที่ดองมันเป็นขึ้นมามันจะเข้าไปในเนื้อใช่ไหม อนุสัยมาจากจิต มันมาจากตัวจิตเลย มันจากความรู้สึกอันนั้นเลย แต่ถ้ามันมีคุณภาพที่ดี ความอยากทำคุณงามความดี ความอยากที่ดีก็มี เห็นไหม ความอยากทำความชั่ว ความอยาก เห็นไหม เราไปตีความว่าความอยากเป็นสิ่งที่เป็นกิเลสหมดเลย แต่ถ้ามันเป็นแง่บวก เห็นไหม มันเป็นพาหะ เป็นเครื่องดำเนิน วิธีการและเป้าหมาย

ถ้ามีวิธีการอยู่ เราพยายามสร้างคุณงามความดี เราเตรียมพร้อมเลย เราจะไปจ่ายสินค้า แต่เวลาไปแล้วตลาดสินค้าไม่มี เงินเรามีอยู่เต็มกระเป๋าเลย แล้วเราไม่ได้อะไรติดมือมาเลย ในการประพฤติปฏิบัติวิธีการ ถ้าวิธีการที่มันไม่ถูกต้องเราลงทุนลงแรงมหาศาลเลย มันก็เป็นวิธีการเฉยๆ แต่เป้าหมายมันเป็นไปได้ไหม ถ้าเป้าหมาย เห็นไหม สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ สมาธิชอบ ความเพียรชอบ ถ้าเป็นความเพียรชอบ มันจะชอบ โดยความสะอาดบริสุทธิ์ เริ่มต้นจากผลของมันเลย มันมาจากไหนละ

เพราะจิตของเรามันมีวิชา มันมีความไม่รู้ ความไม่รู้ในความต้องการนี้ผิดใจ แต่มันมีความอยาก มันมีศรัทธา มันมีความเชื่อ แล้วมันถึงมีการทดสอบตรวจสอบ

ทดสอบตรวจสอบ การทดสอบตรวจสอบเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ทดสอบตรวจสอบมาแล้ว ได้ทดสอบตรวจสอบและทดสอบ ตรวจสอบถึงที่สุดนะ เรา
เป็นสุภาพบุรุษใช่ไหม เราจะเห็นสัจจะความจริง ถ้าสิ่งใดกิเลสมันจางไปๆ ถ้าจางไป
เห็นไหม มันไม่คับอกคับใจเราไง มันไม่อึดอั้นตันใจ ความอึดอั้นตันใจนะ ความอึดอั้น
ตันใจมันจะระเบิดออกมา แต่เราไม่รู้วิธีแก้ไขของมัน เราพยายามทำของมัน ทำเข้าไป
แล้วว่าเราไม่ได้ผล ไม่ได้ผลเห็นไหม

สิ่งที่ได้ผลไม่ได้ผลเราจะรู้ของเราเองนะ ถ้ามันได้ผลขึ้นมาจะเริ่มเบาลง
เบาลง นี่สิ่งที่มีความขัดแย้งในหัวใจมันจะเริ่มเบาลง เราจะรู้จักมัน รู้จักความเห็นของเรา
รู้จักความรู้สึก รู้จักความคิด เราจะแยกความคิดได้ ว่าความคิดอย่างนี้มันเป็นสิ่งที่ดี
ความคิดอย่างนี้มันเป็นสิ่งที่ไม่ดี เราไม่ควรทำเลย ถ้าไม่ควรทำเลย “สิ่งใดที่ทำไปด้วย
ขาดสติแล้วเสียใจภายหลัง สิ่งนั้นไม่ดีเลย” นี่มันเป็นอดีตอนาคตไป แล้วปัจจุบันมันอยู่ที่
ไหน

ปัจจุบันนะเราทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าจิตมันตั้งมั่นนั่นนะคือปัจจุบัน แล้ว
ปัจจุบันเวลามันออกรู้ ปัจจุบันออกรู้นะ ถ้าปัจจุบันไม่ออกรู้ มันออกรู้โดยสัญชาตญาณ
สัญชาตญาณนี่มันโดยค้นหาโดยกิเลสทั้งนั้นแหละ เราต้องให้มันเป็นปัจจุบันก่อน
ปัจจุบันคือสัมมาสมาธินะ ในปัจจุบันถ้าเราไม่มีการเคลื่อนไหว เราไม่มีการบำรุงรักษา
เราไม่มีการตรวจสอบ ปัจจุบันมันจะเป็นประโยชน์อะไรกับเรา

ปัจจุบันนี่มันต้องมีการเคลื่อนไหว นี่การเคลื่อนไหวถ้าเป็นปัจจุบันนี้ เริ่มต้นจุด
สตาร์ทจากตรงนี้ แล้วเราจะทำอย่างนี้ได้อย่างไรเพราะจิตเรายังไม่สงบเสียที เราต้องได้
เป็นปัจจุบันเสียที ถ้าไม่เป็นปัจจุบัน การเข้าไปหาปัจจุบันด้วยใช้ความคิดก็มี ใช้ความคิด
เห็นไหม มันเป็นความคิดเข้าไปถึงที่สุดแล้วมันหยุดความคิดนั่นคือปัจจุบัน

ในปัจจุบันความคิดมันไปหยุด หยุดแล้วมันมีพลังงานด้วย เพราะเราเก็บหอม
โรมริบ เรามีสติ เรามีการควบคุม เรามีการรักษา แต่โดยสามัญสำนึกของคนคิด มันคิด
ออกไปมันขาดสติ มันคิดออกไปโดยพลังงาน โดยเราคิดด้วย โดยสัญชาตญาณ เห็นไหม
มันใช้พลังงานไปหมดเลย พอใช้พลังงานไปหมดเลยมันไม่มีใจ มันไม่มีสิ่งที่เป็นสติ มัน
ไม่มีสิ่งที่เป็นจิตสามัญสำนึก ไม่มีต้นทุนใจ นี่ถ้ามันใช้ปัญญาอย่างนี้เข้ามามันก็หย่น

หย่อนเข้ามาเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง เห็นใหม่ ถ้าเป็นตัวของตัวเอง มันออกสู่สึกมัน ถึงจะเป็นโลกุตตรปัญญา มันถึงเป็นปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ คั่นคว่าอยู่นี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำมานสมาบัตินะ ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆมา เห็นใหม่ นี่สิ่งต่างๆ ไม่มี สิ่งต่างๆ ไม่เป็นไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธหมด เพราะอะไร เพราะเราใช้พลังงานไปทั้งหมดเลย เราไม่มีเข้าไปแก้ไขตรงตัวปฏิสนธิจิต ตัวปฏิสนธิ ตัวต้นทุนนี้ ตัวต้นทุน เห็นใหม่ ตัวต้นทุนมันทำดีทำชั่วมา มันถึงได้เกิดมาเป็นสภาวะแบบนี้

แล้วคนเกิดมาดียวดี เดียวไม่ดี เดียวต่างๆ มันแปรปรวนตลอดเวลา แปรปรวน เพราะเราไม่มีใครควบคุม เราไม่มีสติ เราไม่มีเหตุมีผล ถ้าเรามีเหตุมีผลเราจะเห็นโทษของมัน เห็นโทษของการแปรปรวน “สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา” โดยสังขรณ์ี่มันเป็นธรรมชาติอย่างนี้ แต่ธรรมชาติอย่างนี้มันเป็น สาธารณะ

แต่ถ้าเรามีเจ้าของ เรามีสติสัมปชัญญะ มันเป็นธรรมชาติของเรา เราเห็นโทษนะ เห็นใหม่ “อตตาคิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ตนเห็นโทษของเรา ถ้าตนเห็นโทษของตน ตนก็แก้ไขตน ตนไม่เห็นโทษของตน ตนเห็นโทษของสังคม ตนเห็นโทษของวิญญูะ ตนเห็นโทษของคนอื่น ตนจะบริหารจัดการคนอื่นหมดเลย แล้วมันบริหาร ออกภายนอกนี้ส่งออก จิตส่งออกอย่างไร

เห็นใหม่ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ เราต้องรู้จริงของเรา ธรรมชาตินั้นมันจะเกิดดับในหัวใจ แล้วเราก็ไปบริหารในธรรมชาตินั้น เราไปเห็น ธรรมชาตินั้น แล้วเราปล่อยวางธรรมชาตินั้นไว้ตามความเป็นจริง

คำว่า “ปล่อย” ใครเป็นคนปล่อย จิตเป็นคนปล่อยนะ จิตเป็นคนปล่อยความคิด ความคิดไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ความคิด ความคิดไม่ใช่ทุกข์ เราก็ไม่ใช่ทุกข์ สิ่งใดก็ไม่ใช่ทุกข์ มันเป็นต่างอันต่างจริง มันเป็นสังขรณ์อันหนึ่ง เป็นสังขรณ์อันหนึ่ง ถ้าเราเห็นจริงเรารู้จริง เราจะปล่อยวางสังขรณ์อันนั้น สังขรณ์อันนั้นใครที่ปล่อยมัน กลับออกมา จากอริยสัจ จิตที่มันปล่อยออกมามันกลับออกมาจากอริยสัจ ตัวจิตมันปล่อยออกมา เห็น

ใหม่ ตัวจิตจะปล่อยออกมาเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามาจนถึงที่สุด “จิตเดิมแท้นี้ฟ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” กิเลสอันอย่างละเอียดๆ นะ มันคือการอาลัยอาวรณ์ มันเป็นความรู้สึกเฉยๆ ไม่ใช่ความคิด

สิ่งที่เป็นความรู้สึกเฉยๆ อันนี้เห็นใหม่ “จิตเดิมแท้ฟ่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส” พระอนาคามีเป็นผู้ที่อยู่ในเรือนว่าง แต่จิตดวงนี้มันเป็นผู้รู้ในเรือนว่าง คือมันขวางในเรือนว่างนั้นอยู่ เห็นใหม่ จิตนี้ปล่อยเขาเข้ามาทั้งหมดเลย แล้วถึงที่สุดนี้มันต้องทำลายจิตดวงนี้ไป ถ้าจิตดวงนี้ทำลายแล้วจิตดวงนี้ทำให้เป็นวิชา-อวิชา

อวิชาคือ การเศร้าหมอง คือการสิ่งที่มีมันไม่เข้าใจตัวมันเอง

วิชาคือ ความรู้

นี่อรหัตตมรรค อรหัตตผล ถึงต้องมีนิพพาน ๑ นิพพาน ๑ มันพ้นออกไปจากอรหัตตผล ขณะวิชากับอวิชาทำงาน ขณะอวิชามันก็เป็นอาลัยอาวรณ์ มันเป็นความเศร้าหมอง ความฟ่องใสคู่กับความเศร้าหมองเป็นวิชา ความเศร้าหมองมันเข้ามาครอบคลุมมันทำให้ฟ่องใส ความฟ่องใสเป็นตัวมันเอง มันเป็นฐาน เป็นภพ เดียวมันก็จะเศร้าหมอง แล้วความฟ่องใสมันจะพ้นจากความฟ่องใสไปได้อย่างไร มันถึงต้องทำลายทำลายความฟ่องใส ทำลายสถานะที่ตั้ง ทำลายผู้รับรู้ต่างๆ ทั้งหมด เห็นใหม่

พอทำลายมันไม่มีเรือนว่าง ไม่มีใครรู้ว่าว่าง ไม่มีสิ่งใดๆ เลย เห็นใหม่ นี่จิตดวงนี้มันถึงจะเห็นว่า ถ้ามันไม่ถึงที่สุดจิตฟ่องใสนี้ ปฏิสนธิจิตนี้เวลามันเกิดมันเกิดเป็นอย่างไร ถ้าเป็นอิสระนี้มันไปเกิดเป็นพรหมมันหนึ่งเดียว เห็นใหม่ ไม่มีการสืบต่อ จิตเฉยๆ แต่ของเรานี้มันมีพลังงานแล้วมีความคิด มีพลังความคิดถึงมาเกิด มาเกิดเป็นสัตว์เป็นมนุษย์ เป็นต่างๆ นี่เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มันมีความคิด นี่สิ่งนี้มันมีโดยธรรมชาติ

แล้วธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับไปค้นคว้า ค้นคว้าแล้วเราทำความเข้าใจของเรา เห็นใหม่ ทำความสะอาดของใจ พอใจมันสะอาดขึ้นมามันรู้เท่าทันหมดใจ มันเห็นหมดนะ เห็นสิ่งที่มาเกิด เห็นสิ่งที่เป็มนุษย์ เห็นสิ่งที่เป็จรตนิสัย เห็นของคนมันต่างๆ กัน เห็นความรู้สึกที่มันแปรปรวน แต่ละคนมันแปรปรวน มัน

เปลี่ยนแปลง มันเป็นอย่างนี้ นี่วิภูวน ลัทธิธรรมมันเป็นอย่างนี้ แล้วเราก็ศึกษากันหลายๆ เราไม่ได้ปฏิบัติ เราไม่รู้จริง

อาจารย์สอน เห็นไหม อาจารย์สอนจะเข้าใจทั้งหมดแล้วสอนลูกศิษย์ได้ เราสอนตัวเอง สอนหัวใจจนหัวใจมันเห็นจริง จนหัวใจไม่ต้องไปควบคุมมัน มันสลัดทิ้งของมันเอง จูห์เรากำลังอยู่ในมันกัดเรานะ เราจะตายเพราะจูห์มันจะกัดเรานะ ความคิดนะมันเกาะจิตแล้วมันก็อยู่ตลอดเวลา แต่เราไม่เห็นโทษของมัน เราเห็นว่านี่คือปัญญาของเรา นี่คือความคิดที่เราจะบริหารจัดการของเรา นี่คือคุณสมบัติของเรา แต่ไม่รู้เลยว่ามันก็กัดเราด้วย แต่ถ้าวิน ไหนเห็นโทษเราสลัดทิ้งนะ จิตนี้ความคิดมันไม่มี มันเป็นธรรมชาติหลายๆ

ธาตุ เห็นไหม คนเราเข้ากันโดยธาตุ ธาตุที่ดีมันจะเข้ากับสิ่งที่ดี น้ำมันจะไหลไปรวมอยู่กับน้ำมัน น้ำจะแยกไปอยู่กับน้ำ ธาตุของคนธาตุที่ดีธาตุที่ไม่ดีนะ มันเป็นแค่แร่ธาตุเฉยๆ ธาตุรู้ ความคิดก็เป็นธาตุอันหนึ่ง ความเกิดดับก็เป็นธาตุอันหนึ่ง แต่เราไม่เห็น เราไม่รู้ เป็นธาตุได้อย่างไรมันเป็นนามธรรม เห็น รู้ ถ้าไม่รู้ไม่เห็นเราจะสลัดมันให้สะอาดได้อย่างไร ของอย่างนี้นะมันของอยู่ในหัวใจนะ หลวงปู่มั่นบอกว่า ปลาในตู้มความคิดอยู่ในหัวอกของเรานะ อยู่ในผิวหนังเรานี้ อยู่ในความรู้สึกเรานี้ แต่เราไม่รู้จักมัน แล้วเราควบคุมไม่ได้ เราไม่รู้จักมัน เราค้นคว้าไม่เป็น เห็นไหม

ถ้าเราศึกษาธรรมนี้มันจะเข้ากันมานี้ ความสะอาดจากภายนอก หน้าที่ภายนอก อาชีพนะมันต้องมี เพราะเราเกิดมามีปากมีท้องมันต้องทำมาหากินทั้งนั้นนะ แต่เราทำเพื่อเลี้ยงชีวิตเอาไว้เพื่อจะศึกษาธรรม ถ้าศึกษาธรรมะ แล้วศึกษาธรรมขึ้นมาแล้วเราจะไม่มีความทุกข์เลย ฟังสิ ทุกข์ที่แบกหามที่เศร้าหมองในหัวใจนี้มันจะไม่มีเลย คนที่ทุกข์มันแบกจนหลังแอ่นใจ แล้วทุกข์ไม่มีนี้มันจะต่างกันอย่างไรพิสูจน์ได้ พิสูจน์ด้วยความวิริยะอุตสาหะ พิสูจน์ได้ด้วยความเพียร

“คนจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร” ความเพียรในการเดินจงกรม ความเพียรในการนั่งสมาธิภาวนา มันเคลื่อนไหวอยู่ภายนอก แต่หัวใจมันหม่นอยู่ข้างใน ปัญญาหม่นอยู่ข้างใน การเคลื่อนไหวของมันจะเคลื่อนไหว แต่มันจะหม่นอยู่ข้างในแล้วมันจะทำงานอยู่ข้างใน งานข้างนอกเขาแอบเหงื่อต่างน้ำเขายังทำกันได้ แต่งานของเรางานนั่ง

เฉยๆ เดินจงกรม แต่หัวใจมันหมุ่นมาก ธรรมจักรมันหมุ่นแล้วมันชำระนี้ ทำงานอย่างนี้ งานอันประเสริฐนะ จากทำที่มันทุกข์ๆ นี้ แล้วมันจะไม่ทุกข์จากเรา สิ่งนี้เกิดจากเรานะ

สังขารมอยู่กลางหัวอก สังขารมอยู่ที่การกระทำ แล้วเราจะรู้สังขารจะเป็นจริง แล้วเราจะเข้าใจเรื่องชีวิต เราจะไม่สงสัยอย่างนี้ จะไม่สงสัย จะไม่แบกทุกข์ไว้อย่างนี้ เข้าใจชีวิตทั้งหมดเลยเพราะเป็นเรื่องของเราเอง เรายังไม่รู้เราเองของเราเองแล้วเราจะไปสอนใคร ถ้าเรารู้เรื่องของเราเอง เราจะเข้าใจเรื่องเราเอง แล้วจะสอนใครก็ได้ เอวัง